

Tanulási eredmények Alkotmányjog tárgyából (Igazságügyi Igazgatás BA szak)

A tanulási eredmények megmutatják, hogy a tananyag egyes részeivel, ismeretelemeivel kapcsolatban milyen tudást, képességet kell megszerezni a félév során. A hallgató a kurzus elvégzése után ismeri az alkotmányos alapfogalmakat és alapintézményeket, alapelveket, különösen a magyar közjogi rendszer alapintézményeit, az alapvető jogok tartalmával és védelmével kapcsolatos fő kérdéseket, ezek kapcsán az irányadó alkotmányjogi normák, különösen az alkotmány előírásait. Képes azonosítani az egyes alkotmányos intézmények funkcióit, egymással összevetni, összehasonlítani azokat.

Ismeretelem	Tudás és képesség
-------------	-------------------

1. Alkotmány és alkotmányosság

az alkotmány fogalma és típusai	tisztában van az alkotmány funkciójával és fogalmi elemeivel, formai sajátosságaival, az alkotmányban foglalt normák sajátosságaival, ismeri az alkotmányok alkotmányelméleti tipizálásának szempontjait és a lehetséges alkotmány-típusokat
alkotmánymódosítás	meg tudja határozni az alkotmánymódosítás fogalmát, ismeri annak magyar szabályozását
az alkotmány stabilitása	tisztában van az alkotmány stabilitásának jelentőségével, ismeri az alkotmány stabilitásának jellemző eljárási és tartalmi biztosítékait, tudja, hogy ezek közül melyek érvényesülnek a magyar alkotmányjogban
alkotmányos alapelvek	ismeri az alkotmányos alapelveket, azok funkcióját és forrását
demokratikus hatalomgyakorlás	meg tudja határozni a demokratikus hatalomgyakorlás követelményének lényegét, tudja, hogyan jelenik meg a magyar alkotmányjogban
hatalommegosztás	meg tudja határozni a hatalommegosztás követelményének lényegét, tudja, hogyan jelenik meg a magyar alkotmányjogban
jogállamiság	meg tudja határozni a jogállamiság követelményének lényegét, tudja, hogyan jelenik meg a magyar alkotmányjogban
emberi jogok	meg tudja határozni az emberi jogok biztosítására vonatkozó alkotmányos követelmény lényegét, tudja, hogyan jelenik meg a magyar alkotmányjogban
alkotmányvédelem	ismeri az alkotmányvédelem fogalmát és alapintézményeit, annak jelentőségét

2. Jogforrások az alkotmányos rendszerben

a jogforrás fogalma	ismeri a jogforrások fogalmi elemeit és típusait, az egyes jogforrástípusokat meghatározó alaptörvényi és a jogalkotási törvényben foglalt szabályokat, el tudja egymástól határolni a jogszabályokat és más normatív jogi aktusokat
---------------------	--

alkotmány a jogforrási rendszerben	ismeri az alkotmány és az Alaptörvény helyét és szerepét a jogforrási rendszerben
törvény és rendelet	ismeri a törvény fogalmát és a vonatkozó alaptörvényi szabályokat, tisztában van a törvényi szabályozási szint garanciális jelentőségével, ismeri a rendelet fogalmát és fajtáit, a magyar rendelettípusokat és az azokra vonatkozó alaptörvényi előírásokat
a jogszabályok érvényessége és hatályossága	ismeri a jogszabályok érvényességének fogalmát és annak kritériumait, ismeri a hatályosság, a területi, személyi, tárgyi és időbeli hatály fogalmát
a jogalkotásra vonatkozó fő jogállami követelmények	ismeri a jogalkotásra vonatkozó jogállami követelményeket, azok forrását és funkcióját, ismeri a normavilágosság, a kellő felkészülési idő fogalmát, a terhes visszaható hatályú jogalkotás tilalmát és azok alaptörvényi alapjait

3. Demokratikus hatalomgyakorlás

állampolgárság	ismeri az állampolgárság, mint az állam és az egyén közötti jogviszony sajátosságait és tartalmi összetevőit (státuszjogok, állampolgári kötelezettségek), tisztában van a fő állampolgársági alapelvek tartalmával és megjelenésével a magyar szabályozásban, ismeri az állampolgárság keletkezésének elveit, jogcímeit, alapfeltételeit, a megszerzés, illetve megszűnés jogcímeit, azok alapvető feltételeit
nemzetiségek és nemzetiségi jogok	ismeri a nemzetiségek jogi fogalmának alapvető elemeit és az elismerés alapvető feltételeit, jellegét, érti a nemzetiségi jogok rendszerét (egyéni és kollektív jogok) és jogi jellegét az identitásvállalás szabadsága alapján
a demokratikus hatalomgyakorlás formái	ismeri a képviselői és közvetlen hatalomgyakorlás fogalmát, egymáshoz való viszonyát a magyar alkotmányos rendszerben
választójog feltételei és az abból való kizárás	ismeri a választójog fogalmát (aktív és passzív választójog), az egyes választási típusokhoz kapcsolódó választójogi feltételeket és azok igazolásait, a választójogból kizáró okokat, azok igazolásait és korlátait a magyar alkotmányos rendszerben
választási alapelvek	ismeri a választási alapelvek (általánosság, egyenlőség, közvetlenség, titkosság, szabad választás) funkcióját a választási rendszerek kialakításában és az egyes alapelvek jelentéstartalmát és érvényesülését a magyar alkotmányos rendszerben
választási rendszerek	ismeri a választási rendszerek típusait (többségi, arányos, vegyes), azok jellemzőit, a választási rendszerekhez kapcsolódó alkotmányos követelményeket
országgyűlési választások	ismeri a magyar szabályozás fő elemeit (jelöltállítás, mandátumkiosztás egyéni választókerületben, töredékszavazatok, pártlisták, parlamenti küszöb)
önkormányzati választások	ismeri a magyar szabályozás fő elemeit a polgármesterek választása, a települési és a területi önkormányzati választás vonatkozásában
európai parlamenti választások	ismeri a magyar szabályozás fő elemeit (listaállítás, választási küszöb, mandátumkiosztás) az európai parlamenti választás vonatkozásában

a közvetlen demokrácia intézményei, népszavazás	ismeri a közvetlen demokrácia fő intézményeit (népszavazás, népi vétő, népi kezdeményezés), el tudja határolni őket egymástól, ismeri a népszavazás fő típusait és a magyar szabályozás alapelemeit (kezdeményezés, hitelesítés, elrendelés, érvényesség és eredményesség, kötőerő, jogorvoslatok) az országos népszavazásnál
---	---

4. A hatalommegosztás és a kormányzati rendszer

kormányzati rendszer és kormányforma	ismeri a kormányzati rendszer fogalmát, ismeri a tipikus kormányformákat és a kategorizálás alapjául szolgáló szempontokat (pl. jogi és politikai felelősség), ismeri az egyes kormányformák alapvető jellemzőit, a magyar kormányzati rendszer jellegadó szervezeti, intézményi megoldásait, a hatalommegosztás elvének érvényesülését
--------------------------------------	---

a parlament alkotmányos funkciói, parlamenti ciklus	ismeri a parlament fő funkciót, ismeri a parlamenti ciklushoz kapcsolódó alkotmányos követelményeket (választások rendszeressége, folyamatos működés, rendszeres ülésezés), az ülésezés rendjét meghatározó alapvető alkotmányos jogintézményeket (alakuló ülés, feloszlás, feloszlatás)
a parlamenti döntéshozatal és a nyilvánosság	ismeri a tanácskozásképeség, határozatképeség fogalmát, döntéshozatali főszabályt, és a kapcsolódó kivétel-típusokat, érti ezek alkotmányos jelentőségét, funkcióját a hatalommegosztás rendszerében, ismeri a nyilvános és érdemi parlamenti vitát szolgáló alapvető jogintézményeket, ismeri a nyilvánosság-korlátozó jogintézményeket
parlament szervezete	ismeri a bizottsági típusokat, fő funkcióit (törvényalkotásban, ellenőrzésben), a frakciók funkcióját, szerepét, a frakcióalakítás- és megszűnés szabályait, a tisztség-típusokat
szabad és egyenlő mandátum	ismeri a szabad és egyenlő mandátum fogalmát és a kapcsolódó alkotmánybírói gyakorlatot, ismeri a képviselői mandátum keletkezéséhez és megszűnéséhez kapcsolódó alkotmányos szabályozást
mentelmi jog és összeférhetetlenség	ismeri a mentelmi jog funkcióját, összetevőit, főbb tartalmi és eljárási szabályait, az összeférhetetlenség funkcióját, típusait, a kapcsolódó eljárási szabályokat, összefüggéseit a parlamentáris kormányformával és a hatalommegosztással
törvényalkotás	ismeri a törvényalkotási hatáskör terjedelmét és a fő alkotmányos korlátait, ismeri a törvényalkotási eljárás demokratikus funkcióját, a parlamentáris kormányformából eredő sajátosságait, szakaszait, főbb jogintézményeit (törvénykezdeményezés, vitaszakaszok, tárgyaló fórumok, zárószavazás, kihirdetés)
parlamenti ellenőrzés	ismeri a parlamenti ellenőrzés funkcióját a parlamentáris kormányzati rendszerben, típusait, eszközeit (beszámoló, kérdés, interpelláció, bizottságok, szakosított szervek)

végrehajtó hatalom	ismeri a végrehajtó hatalom fogalmát és ebben a kormány funkcióját
kormány struktúrája	ismeri a kormánytípusokat és működési elveiket, a kormány összetételét, a kormánytagok jogállásához kapcsolódó alkotmányos szabályokat (tisztség keletkezése, megszűnése, jogi és politikai felelősség, helyettesítés)

kormány politikai felelőssége	ismeri a kormány megalakulásának és megszűnésének szabályait (parlamentari ciklus, miniszterelnök megbízatása), a bizalmatlansági indítvány és a bizalmi szavazás fogalmát és szabályait, az ügyvezető kormány (miniszterelnök, miniszter) fogalmát és hatáskör-gyakorlásának korlátait
-------------------------------	---

államfői funkció	ismeri a parlamentáris kormányformára jellemző államfői funkciókat, szerepét a hatalommegosztásban, a magyar alkotmányos szabályt
közársasági elnök jogállása	ismeri a tisztség keletkezésének és megszűnésének, megbízatási időtartamának, az összeférhetetlenségnek, a sérthetlenségnek, a jogi felelősségnek, valamint a helyettesítésnek a szabályozását
közársasági elnök hatáskörei és azok gyakorlása	ismeri a közársasági elnök alapvető alkotmányos hatásköreit, azokat képes a funkcióval összhangban csoportosítani, ismeri az ellenjegyzés fogalmát és funkcióját, annak kapcsolódását az államfői hatáskörökhöz (ellenjegyzéshez kötött, önálló politikai, kezdeményezési jogkörök)

5. Igazságszolgáltatás. Alkotmánybíráskodás. Közpénzek.

alkotmánybíráskodás	ismeri az alkotmánybíráskodás fogalmát és alkotmányos funkcióit
alkotmánybíróságok jogállása	ismeri az alkotmánybíróságok és az alkotmánybírák függetlenségét biztosító jogintézményeket és ezek megjelenését a magyar jogrendszerben
normakontroll hatáskörök	ismeri a normakontroll-hatáskörök típusait (előzetes/utólagos, absztrakt/konkrét), tudja, hogy az Alkotmánybíróságnak milyen normakontroll-hatáskörei vannak, azokat kik és milyen feltételekkel indíthatványozhatják
alkotmányjogi panasz	ismeri az alapvető közös jellemzőiket és ezek alapján el tudja határozni a panasztípusokat
jogkövetkezmények	ismeri a jogkövetkezményeket (megsemmisítés, alkalmazási tilalom, mulasztás megállapítása, alkotmányos követelmény)

igazságszolgáltatás fogalma, funkciója, igazságszolgáltatási alapelvek	ismeri az igazságszolgáltatás fogalmi elemeit, tisztában van az egyes igazságszolgáltatási alapelvekkel (pl. társasbíráskodás, laikusok részvétele, bíráskodási monopólium), azok alapvető funkcióival és jelentőségével
bírói függetlenség és annak összetevői	ismeri a bírói függetlenség alkotmányos szerepét és összetevőit (ítélkezés, személyi, szervezeti), ismeri a bíró személyi függetlenségének fogalmát, az alkotmányos garanciarendszert és a magyar szabályozás alapintézményeit, ismeri a bíróságok szervezeti függetlenségének fogalmát, az alkotmányos garanciarendszert és a magyar szabályozás alapintézményeit
bírósági szervezetrendszer, az ítélezés egysége	ismeri a bírósági szervezetrendszer kialakításával kapcsolatos alkotmányos követelményeket, annak tagozódását, az ítélezés egységének követelményének jelentését és a Kúria szerepét, a jogegységi határozat fogalmát és jogforrási jellegét
bírósági igazgatás fogalma, modellje és tartalmi elemei	ismeri a bírósági igazgatás fogalmát és annak alkotmányos jelentőségét, egyes elemeit, tisztában van a magyar bírósági igazgatási modell alapvető sajátosságaival, az OBH elnökének feladatával és jogállásával, az OBT kontrollfunkciójával

az ügyészség fogalma	ismeri az ügyészség fogalmát, funkcióját, modelljeit, magyar modelljét és annak alapintézményeit
az ügyészi szervezetrendszer	ismeri az ügyészi szervezetrendszer kialakításával kapcsolatos alkotmányos követelményeket, tagozódását, az ügyész jogállásával kapcsolatos alapvető szabályokat
az ügyészség hatáskörei	ismeri az ügyészség alapvető hatásköreit (vádemelés és vádképviselés), a büntető igazságszolgáltatáshoz kapcsolódó további hatásköreit (nyomozás, illetve büntetés-végrehajtás), a törvényesség és a közérdekvédelem kapcsán a fő feladatait

költségvetés	ismeri az állami költségvetéshez kapcsolódó alkotmányos (tartalmi, eljárási, intézményi) garanciákat
számvevőszék	ismeri a számvevőszéki ellenőrzés fogalmát, az Állami Számvevőszék feladatkörére és jogállására vonatkozó alapvető szabályokat
jegybank	ismeri a jegybank alkotmányos funkcióját és a jogállására vonatkozó alapvető szabályokat

6. Alapjogok és az alapjogok védelme

Az alapjogok fogalma, rendszere, korlátozása	ismeri az alapjogok fogalmi összetevőit, generációit, az egyes generációk főbb jellemzőit, képes az egyes alapjogokat besorolni a generációkba. Ismeri az egyes források szerepét az alapjogok forrásainak rendszerében. Ismeri a magyar alkotmányjogban irányadó törvényi szabályozási szint követelményét, a szükségességi-arányossági tesztet, annak kulcselemeit. Ismeri az alapjogi jogalanyiség fogalmát, jelentőségét, az alapjog-gyakorlási képesség fogalmát. Ismeri az alanyi jogi jellegű alapjogok fogalmát, jellemzőit, az abszolút alapjogok fogalmát.
Az alapjogok védelme	ismeri az alapjogvédelmi intézményrendszer elemeit, tudja jellemezni az alapjogvédelmi rendszert differenciálva a jogvédő szervek (AB, bíróság, ombudsman) között azok jogállási és hatásköri jellemzői szerint. El tudja határolni az alapjogvédelem és a szubjektív jogérvényesítés fogalmát; képes meghatározni, hogy egyes alapjogvédelmi mechanizmusok milyen jogvédelmi funkciót szolgálnak. Ismeri az alapjogvédelmi funkciójú alkotmánybírósági hatásköröket, így különösen az alkotmányjogi panaszt és az ombudsmani alapjogvédelem jellemzői sajátosságait
Az emberi méltóság és az élethez való jog	ismeri az emberi méltósághoz való jog funkcióját, az emberi személyiséget védő jogok körét, az Alkotmánybíróság általános személyiségi jogra vonatkozó gyakorlatának lényegét. Ismeri az önrendelkezési jog fogalmát, aspektusait, megjelenését az alkotmánybírósági gyakorlatban, különösen az abortusz és az életvégi döntések (eutanázia) kérdése kapcsán.
Az egyenlő bánásmód követelménye	ismeri az egyenlő bánásmódhoz való jog és az esélyegyenlőség tartalmát, és az erre vonatkozó alkotmánybírósági gyakorlat lényegét. Meg tudja határozni a védett életviszonyok körét, a kötelezettek, az érintett jogosultságok és a védett tulajdonságok körét. Ismeri a diszkrimináció tényállásait, azokat el tudja határolni egymástól, ismeri a diszkrimináció megengedhetőségének tesztjeit, és az antidiszkriminációs eljárások alapvető jogvédelmi garanciáit.
A lelkiismereti és vallásszabadság	ismeri a világnézetileg semleges állam alkotmánybírósági koncepcióját és főbb ismérveit, a lelkiismereti és vallásszabadság funkcióját, illetve részjogosultságait.

Az információs jogok	ismeri a személyes adatok védelmének információs önrendelkezési jogi jellegét, tisztában van a jog tartalmával, korlátozhatóságának feltételeivel. Ismeri a személyes adatok védelméhez való jog kapcsolódását az információs szabadsághoz, együttes szerepét az egyén információs védelmében, ismeri az e jogok védelmét biztosító fő jogintézményeket. Ismeri az információs szabadság véleménynyilvánításhoz kapcsolódó funkcióját, jellegét.
A kommunikációs jogok	ismeri a véleményszabadság funkcióját és tartalmát, kiemelt helyét a magyar alkotmányos gyakorlatban. Ismeri a közügyekre vonatkozó eleve nem védett megnyilvánulások körét és ennek alkotmányos indokait. Ismeri a véleménynyilvánítás korlátozásának alkotmányos feltételrendszerét, a tartalomsemlegesség követelményét, a tényállítás és értéktétel elhatárolásának elveit, az ezek kapcsán kialakított, eltérő védelmi szintet. Ismeri a gyülekezési jog, mint kommunikációs jog funkcióját és tartalmát, a gyűlések megszervezésével, megtiltásával és felosztatásával kapcsolatos szabályokat és elveket. Ismeri az egyesülési jog alkotmányos tartalmát, elemeit és korlátait, az egyesületalapítási rendszerek alapvetéseit.
A tisztességes eljáráshoz való jog	ismeri a tisztességes eljáráshoz való jog tartalmát és funkcióját, annak jellegét. Érti a tisztességes eljáráshoz való jog funkcióit. Ismeri a tisztességes eljáráshoz való jogból fakadó részjogosultságokat, tisztában van az általános, illetőleg kifejezetten a büntetőeljárásra vonatkozó garanciák körével, azok tartalmával, jelentőségükkel.
A szociális jogok és a társadalombiztosítás	ismeri a gazdasági, szociális és kulturális jogok alapjogi sajátosságait, jellemzőit, az ide sorolható jogok körét, tipizálva és példákat is megnevezve, ismeri a szociális biztonsághoz való jog alapjogi természetét, kikényszeríthetőségének jellegét, a szociális ellátások átalakításának alkotmányos korlátait, a társadalombiztosítás legfontosabb alkotmányos sajátosságait az Alkotmánybíróság gyakorlata alapján